

27 martie 2012

55-2 Nr. 22

*Curtea Constituțională
a Republicii Moldova*

S E S I Z A R E

privind controlul constituționalității unor dispoziții din Legea nr. 26 din 1 martie 2012
pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Onorată Curte,

La 1 martie 2012, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 26 pentru
modificarea și completarea unor acte legislative¹ (În continuare – Legea nr. 26).

I. Prin această lege au fost operate următoarele modificări și completări:

1. Potrivit **art. I din Legea nr. 26** a fost completat art. 16 din Legea nr. 39-XIII din 7
aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament (republicată în Monitorul Oficial al
Republicii Moldova, 2005, nr. 59-61, art. 201).

Astfel, s-a introdus un nou alineat (3) care prevede că *Orice absență a deputatului
care nu ține de exercitarea atribuțiilor funcționale ale Parlamentului și ale comisiei
permanente din care face parte, se consideră absență fără motiv întemeiat.*

Potrivit noului alineat (4), *Absența deputatului de la o ședință a Parlamentului în
semn de protest față de un proiect inclus pe ordinea de zi, anunțat de către președintele
fracțiunii sau de către deputații neafiliați, se consideră absență din motive întemeiate.*

2. Potrivit **art. II din Legea nr. 26**, Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea
nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova,
2007, nr. 50, art. 237) a fost modificat și completat după cum urmează.

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 54-59, art. 174.

Art. 129 alineatul (2), s-a completat cu textul „Absența din alte motive decât cele specificate în prezentul alineat se consideră absență fără motiv întemeiat.”

s-a introdus un nou alineat (3) cu următorul conținut: „Biroul permanent va stabili modalitatea de evidență a prezenței deputaților la ședințele Parlamentului și ale comisiilor permanente din care fac parte.”

Articolul 131 a fost expus într-o nouă redacție potrivit căruia „Absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la 3 ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 50% din salariu și alte indemnizații pentru luna următoare. Absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la 4 și mai multe ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 75% din salariu și alte indemnizații pentru luna următoare”.

3. Totodată, conform **art. III din Legea nr. 26** a fost completat art. 6 alin. (1) din Legea nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr. 35-38, art. 148), care face trimitere la reglementările expuse mai sus.

II. Scopul declarat al acestei legi (conform expunerii de motive la proiectul de lege) este contracararea practicilor de boicotare a ședințelor Parlamentului pe perioade îndelungate de timp și în consecință, eschivarea de la participarea la procesul legislativ de către deputați

Astfel, autorii legii consideră că deputații care boicotează ședințele Parlamentului sau admit absențe nemotivate, trebuie sancționați nu numai cu reținerea indemnizației (diurnei) pentru participarea la ședințele Parlamentului și a comisiilor permanente dar și cu reținerea salariului.

III. Considerăm că aceste modificări și completări, cumulativ, direct sau indirect, contravin art. 1 alin. (3), art. 2, art. 7, art. 43, art. 46, art. 54, art. 60, art. 64, art. 66, art. 68, art. 69, art. 70 și art. 71 din Constituție, dat fiind că este sfidat grav statutul deputatului în Parlament, sînt limitate drepturile deputatului, este afectată intergritatea mandatului de deputat ca reprezentant al poporului și independența deputatului.

IV. Cadrul constituțional pertinent.

Articolul 1

Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernămînt a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

(2) Parlamentul este compus din 101 deputați.

Articolul 64

Organizarea internă

(1) Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. Resursele financiare ale Parlamentului sînt prevăzute în bugetul aprobat de acesta.

(2) Președintele Parlamentului se alege prin vot secret, cu majoritatea voturilor deputaților aleși, pe durata mandatului Parlamentului. El poate fi revocat în orice moment prin vot secret de către Parlament cu o majoritate de cel puțin două treimi din voturile tuturor deputaților.

(3) Vicepreședinții se aleg la propunerea Președintelui Parlamentului, cu consultarea fracțiunilor parlamentare.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

- a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;
- b) declară referendumuri;
- c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;
- e) aprobă doctrina militară a statului;
- f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;
- g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;
- h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;
- j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;
- l) declară mobilizarea parțială sau generală;
- m) declară starea de urgență, de asediu și de război;
- n) inițiază cercetarea și audierea oricărui chestiuni ce se referă la interesele societății;
- o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;
- p) adoptă acte privind amnistia;
- r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

Articolul 68

Mandatul reprezentativ

(1) În exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului.

(2) Orice mandat imperativ este nul.

Articolul 69

Mandatul deputaților

(1) Deputații intră în exercițiul mandatului sub condiția validării.

(2) Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou ales, în caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces.

Articolul 70

Incompatibilități și imunități

(1) Calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

(2) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

(3) Deputatul nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, sau trimis în judecată fără încuviințarea Parlamentului, după ascultarea sa.

Articolul 71

Independența opiniilor

Deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

V. Cadrul legal pertinent.

Legea despre statutul deputatului în Parlament.

Art.1. - (1) Statutul deputatului în Parlament este determinat de Constituție, de prezenta lege și de Regulamentul Parlamentului.

(2) Unele chestiuni ce țin de exercitarea mandatului de deputat pot fi reglementate și de alte acte normative.

Art.2. - (1) Deputatul este persoană oficială și reprezentant al puterii legislative supreme.

(2) În exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului.

(3) Orice mandat imperativ este nul.

(4) Deputații intră în exercitarea mandatului din momentul alegerii cu condiția validării lui ulterioare.

(5) Durata mandatului de deputat este de 4 ani. Acest termen poate fi prelungit în condițiile prevăzute de Constituție.

(6) Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou-ales, în caz de demisie sau de deces.

Exercitarea mandatului de deputat

Art.14. - (1) Deputatul în Parlament, prin simplul fapt al alegerii lui, intră de îndată în dreptul deplinei exercitări a mandatului, pe baza certificatului doveditor al alegerii în Parlament, eliberat de Comisia Electorală Centrală, în condițiile legii.

(2) Deputatul își exercită drepturile și își îndeplinește îndatoririle pe toată legislatura pentru care a fost ales.

Art.15. - (1) Deputatul este obligat să respecte cu strictețe Constituția, legile, normele etice și morale.

(2) Deputatul este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la întărirea disciplinei de stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepurilor omului și la respectarea legislației.

(3) Cazurile de încălcare a eticii de deputat sînt examinate de Comisia juridică, pentru numiri și imunități.

Art.16. - (1) Deputatul participă la examinarea colectivă și liberă a problemelor ce țin de competența Parlamentului, la dezbaterile și adoptarea proiectelor puse la ordinea de zi a ședinței Parlamentului.

(2) Participarea deputatului la ședințele Parlamentului și ale comisiei permanente din a cărei componență face parte este obligatorie. În cazul în care deputatul nu se poate prezenta din motive întemeiate la ședințele Parlamentului sau ale comisiei permanente, este obligat să aducă la cunoștință Biroului permanent sau secretarului comisiei respective motivele absenței sale.

Art.17. - (1) Deputatul beneficiază de dreptul de vot deliberativ asupra tuturor problemelor examinate de Parlament.

(2) Deputatul este în drept:

- a) să aleagă și să fie ales în organele Parlamentului;
- b) să-și exprime părerea asupra componenței nominale a organelor formate de Parlament și asupra candidaturilor persoanelor oficiale în cadrul dezbaterilor pentru alegerea, numirea sau confirmarea lor de către Parlament;
- c) să facă propuneri legislative în scris spre a fi examinate de Parlament;
- d) să facă propuneri și observații asupra ordinii de zi a ședinței, asupra esenței problemelor puse în discuție și modului lor de examinare;
- e) să dea dovadă de inițiativă și să facă propuneri vizînd examinarea la ședințele Parlamentului a dărilor de seamă sau a informațiilor prezentate de orice organ sau persoană oficială, aflată în subordinea sau sub controlul Parlamentului;
- f) să pună problema votului de încredere în Guvern, în persoanele oficiale alese, numite sau confirmate de Parlament, dacă propunerea este susținută de cel puțin o pătrime din deputații aleși;
- g) să propună spre examinare Parlamentului probleme ce țin de controlul asupra modului în care organele de stat și cele obștești, întreprinderile, instituțiile și organizațiile (mai departe unități) execută legile și hotărîrile Parlamentului;
- h) să participe la dezbateri, să facă interpelări, să adreseze întrebări reporterilor și președintelui ședinței, să ceară răspunsuri;
- i) să-și argumenteze propunerile, să se pronunțe în chestiuni de procedură, să prezinte note informative;
- j) să facă amendamente la proiectele de legi, de hotărîri și de alte acte normative.

(3) Deputatul care nu a luat cuvîntul în dezbateri este în drept să transmită președintelui ședinței textul cuvîntării, propunerile și observațiile sale asupra problemei examinate la ședința Parlamentului. Textul cuvîntării deputatului se anexează la stenograma ședinței și, la solicitarea lui, se publică în organul de presă al Parlamentului.

(4) Deputatul este în drept să ia cunoștință de textele stenogramelor ședințelor Parlamentului înainte de a fi publicate, să primească textele cuvîntărilor sale care nu urmează a fi publicate.

(5) Propunerile și observațiile făcute de deputat la ședințele Parlamentului sînt examinate, ținîndu-se cont de ele, în procesul de definitivare și adoptare a proiectelor de legi și hotărîri.

(6) În exercitarea mandatului deputatul poate adresa întrebări, interpelări și petiții Președintelui Republicii Moldova, membrilor Guvernului sau altor reprezentanți ai organelor centrale ale administrației de stat.

(7) Modul de exercitare a drepturilor menționate este stabilit prin prezenta lege și prin Regulamentul Parlamentului.

Art.18. - Deputatul care nu face parte din componența unei comisii permanente sau provizorii este în drept să participe, în condițiile Regulamentului Parlamentului, la ședințele acestora, să facă propuneri,

să ia parte la examinarea de probleme și la adoptarea de hotărâri cu drept de vot consultativ. În cazul în care deputatul nu este de acord cu hotărârea comisiei permanente, el poate să-și formuleze propunerea în calitate de amendament la proiectul de lege sau de hotărâre. Amendamentele făcute de deputat sînt examinate de Parlament și supuse votului.

Art.19. - Dreptul deputatului la inițiativă legislativă este garantat prin:

a) examinarea obligatorie a propunerii făcute cu titlu de inițiativă legislativă la ședința Parlamentului și adoptarea uneia dintre următoarele hotărâri privind: adoptarea unei legi; trimiterea spre definitivare în comisia permanentă respectivă a proiectului de lege propus; elaborarea unui proiect de lege; respingerea întemeiată a propunerii legislative;

b) punerea obligatorie la vot a propunerilor și amendamentelor la lege formulate de deputat, cu respectarea procedurii legislative prevăzute de Regulamentul Parlamentului;

c) participarea sa la ședințele Biroului permanent și ale Guvernului.

Art.20.- (1) Din însărcinarea Parlamentului sau a organelor lui, deputatul participă la controlul executării legilor de către organele de stat și cele obștești, de către unități. El poate lua cunoștință de documentele necesare și participă la exercitarea controlului, în chestiuni ce țin de competența Parlamentului, asupra activității organelor de stat și celor obștești, a unităților. Deputatul aduce rezultatul controlului la cunoștință Parlamentului sau organelor lui. În caz de necesitate, face propuneri privind lichidarea carențelor, anularea hotărârilor nelegale, tragerea la răspundere a persoanelor care au încălcat legea, nu au îndeplinit hotărârile adoptate de Parlament.

(2) Organele de stat și persoanele oficiale sînt obligate să acorde sprijinul necesar la efectuarea cercetărilor, să prezinte fără obstacole la cererea deputatului sau a comisiei care cercetează cazul, datele și documentele necesare examinării lui obiective. Nimeni nu este în drept să se eschiveze de la prezentarea explicațiilor cerute de deputatul care efectuează cercetările.

Art.21. - (1) Pentru a soluționa problemele legate de interesele alegătorilor deputatul beneficiază de dreptul de a fi primit în audiență fără întârziere de conducători și de alte persoane oficiale.

(2) Deputatul are dreptul de a vizita, prezentînd legitimația de deputat, orice organ de stat și obștesc, orice unitate, în modul stabilit de Biroul permanent.

(3) Orice persoană oficială este obligată, la legitimarea deputatului să-i pună la dispoziție informația necesară fără concordanțe și permisiuni suplimentare. În cazul în care informația reprezintă secret de stat, informarea deputatului se va face în condițiile Regulamentului Parlamentului.

Art.22.- (1) Deputatul este în drept să se adreseze oricărui organ de stat și obștesc, oricărei persoane oficiale în probleme ce țin de activitatea de deputat și să participe la examinarea lor. Organul sau persoana oficială respectivă sînt obligate să dea fără întârziere răspuns la adresare, iar în cazul examinării sau verificării suplimentare a problemei - în cel mult o lună.

(2) Adresările deputatului în probleme ce țin de competența autorităților administrației publice locale, a Guvernului, a altor organe centrale ale administrației de stat urmează să fie examinate de aceste organe. Data examinării trebuie adusă din timp la cunoștință deputatului.

(3) Autoritățile administrației publice locale sînt obligate să acorde deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii. În acest scop, ele asigură accesul în încăperi sau locuri publice, precum și echipamentul și informațiile necesare, anunță din timp alegătorii despre locul și timpul întîlnirii cu deputatul.

Art.22¹. - Deputatul are dreptul să organizeze mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri pașnice în condițiile Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor.

Art.23. - (1) Deputatul ca reprezentant al puterii legislative supreme este în drept să ceară la fața locului încetarea încălcării legii, iar în caz de necesitate să adreseze organelor și persoanelor oficiale respective cerința de a fi oprită încălcarea legii, lezarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor.

(2) Persoanele oficiale din organele de stat și cele obștești, din unități cărora le este adresată cerința deputatului sînt obligate să ia fără întârziere măsuri pentru oprirea încălcării, iar în caz de necesitate și măsuri pentru tragerea la răspundere a vinovaților, informîndu-l ulterior pe deputat.

Art.24. - (1) Biroul permanent și Secretariatul Parlamentului, autoritățile administrației publice locale asigură deputatul, la cerere cu materiale informative și de referințe, difuzate oficial de organele guvernamentale și de alte organe de stat și obștești.

(2) Biroul permanent și Secretariatul Parlamentului, alte organe de stat precum și persoane oficiale, sînt obligate să-l asigure pe deputat, la cerere, cu consultații prin intermediul specialiștilor în probleme legate de activitatea de deputat și să-i furnizeze fără întârziere informația necesară.

Art.25. - (1) Secretariatul Parlamentului, instituțiile științifice și juridice, instituțiile de învățămînt de profil, organele de ocrotire a ordinii de drept acordă deputatului asistență în probleme juridice.

(2) Deputatul poate fi ajutat în activitatea sa de un asistent remunerat și de asistenți voluntari.

Garanțiile de exercitare a mandatului de deputat

Art.26. (1) Pentru exercitarea eficientă a mandatului, deputatul în Parlament are dreptul:

a) la salariu lunar în modul, condițiile și mărimile prevăzute de Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar;

b) la diurne și alte plăți compensatorii, în mărimile stabilite de Biroul permanent, care nu se includ în salariul lunar și nu se iau în calcul la stabilirea cuantumului prestațiilor de asigurări sociale.

(3) Deputatul care nu dispune de spațiu locativ în municipiul Chișinău se asigură cu apartament de serviciu pe durata mandatului. În cazul neasigurării cu apartament de serviciu, deputatului i se acordă o indemnizație lunară neimpozabilă pentru chirie.

VI. Considerăm că prin adoptarea Legii nr. 26 Parlamentul a adus atingere serioasă statutului de deputat, neimperativității și independenței deputatului ca reprezentant plenipotențiar al poporului.

Potrivit art. 2 alin. (1) din Constituție "suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție". Deci, principiul suveranității poporului este consfințit constituțional.

Poporului, tuturor cetățenilor, le este garantat dreptul de a-și manifesta voința politică prin alegerea sau desemnarea reprezentanților lor în autoritățile publice, ceea ce constituie o modalitate constituțională și democratică de a participa indirect la luarea deciziilor politice.

Potrivit art. 60 alin. (1) din Constituție, organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului este Parlamentul.

Art. 63 alin. (1) prevede că Parlamentul este ales pentru un mandat de 4 ani, fapt ce se află în consens cu exigențele generale ale democrației constituționale, potrivit cărora parlamentarii trebuie să fie aleși la intervale regulate de timp, asigurîndu-se, astfel,

exercitarea suveranității naționale de către popor, în corespundere cu voința acestuia.

Astfel, o condiție principală și absolut indispensabilă, ce asigură legitimitatea și autenticitatea Parlamentului, este alegerea acestuia de către popor.

Curtea Constituțională a reținut anterior că, componența Parlamentului Republicii Moldova nu este altceva decât expresia manifestării suveranității naționale, a voinței poporului - unicul titular al puterii politice.

Organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova, Parlamentului îi revine un rol deosebit în sistemul statal. De aceea și competențele sale trebuie să răspundă necesității de a crea condițiile necesare exprimării voinței poporului care l-a ales și pe care îl reprezintă direct și nemijlocit.

Atribuțiile Parlamentului în treburile conducerii statului prevăd: funcția legislativă; stabilirea direcțiilor principale ale activității social-economice, culturale, statale; alegerea, formarea, numirea unor autorități statale; controlul parlamentar.

Deputatul este parte componentă a Parlamentului, ales al poporului și în serviciul poporului.

Anume în serviciul poporului și nu în serviciul majorității parlamentare care, prin Legea nr. 26 încearcă să limiteze independența funcțională a acelor deputați care nu sunt de acord cu politica promovată de majoritate.

Totul a început după ce opoziția parlamentară, exprimînd-și dezacordul cu politicile promovate de majoritate, a ales o formă specifică de protest împotriva legilor adoptate, părăsind sala de ședințe plenare a Parlamentului și boicotarea ședințelor plenare ale legislativului.

Atunci cînd un grup de deputați părăsesc sau boicotează, în semn de protest față de acțiunile majorității, considerăm că este un drept exclusiv al aleșilor poporului care decid să-și expună poziția și să se facă auziți nu pentru majoritate ci în primul rînd în fața alegătorilor săi. Boicotarea este o formă de vot de blam, vot de protest și orice acțiune care ar restrînge deputatul să se manifeste în astfel de mod este o sfidare gravă a independenței acestuia și o restrîngere a mandatului de deputat.

Art. 68 alin. (2) din Constituție prevede că *Oirce mandat imperativ este nul.*

Potrivit DEX, cuvîntul imperativ are următoarele semnificații:

1. Care ordonă, poruncitor, prin care se exprimă un ordin, un îndemn, o rugăminte etc.;
2. Necesitate categorică și necondiționată, obligație.

Astfel, impunerea deputaților să participe în mod obligatoriu la ședințele comisiilor și plenului Parlamentului sub sancțiunea anulării salariului și indemnizației este o condiție și obligație care încalcă grav principiul de neimperativitate a mandatului de deputat.

De remarcat că, anterior, pentru absență de la ședințele în plen a Parlamentului deputatul era lipsit de indemnizația respectivă dar nu de salariu.

Prin lipsirea de salariu după niște calcule foarte dubioase Parlamentul și-a depășit flagrant atribuțiile sale constituționale.

Activitatea deputatului nu constă doar în prezența fizică la ședințele comisiilor și plenului Parlamentului. Prin protestul și boicotul său, acei deputați deja și-au exprimat atitudinea față de proiectele promovate de majoritate iar activitatea lor continuă prin celelalte forme prevăzute de lege:

- Control parlamentar;
- Audierea cetățenilor;
- Deplasări în teritoriu;
- Întâlniri cu alegătorii;
- Înaintarea de interpelări și demersuri de deputat;
- Sesizarea Curții Constituționale
- și multe altele.

Prin limitarea exercitării mandatului de deputat (limitare din punct de vedere al asigurării materiale), Parlamentul a sfidat art. 69 alin. (2) din Legea Supremă. Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou ales, în caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces.

Chiar dacă, din punct de vedere formal, deputatul, în asemenea circumstanțe își păstrează mandatul, el nu poate să se bucure de plenitudinea acestuia când este limitat în acțiuni, în mișcări, în dreptul de a-și exprima voința și votul prin protest și boicotare, în caz contrar este rămas fără asigurare materială.

Lipsirea fără asigurare materială este o limitare directă a independenței deputatului deoarece aceasta este unica sursă salarială de venit. Calitatea de deputat este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția celei didactice și științifice.

Astfel, deputatului nu i se permite să aibă o altă funcție retribuită și i se limitează dreptul salarial la funcția de bază dacă nu îndeplinește unele condiții imperative impuse de majoritate. În acest sens, este evidentă sfidarea și art. 70 din Constituție.

Mai mult, potrivit art. 71 din Constituție, deputatul nu poate fi persecutat sau tras la răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului.

Protestul și boicotarea organelor de lucru ale Parlamentului reprezintă nu altceva decât o opinie exprimată, un vot specific pentru activitatea majorității și tragerea la răspundere prin anularea salariului și altor indemnizații pentru această reacție vine în contradicție flagrantă cu art. 71 din Legea Supremă.

VII. Conform art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Modificările operate la Legea despre statutul deputatului în Parlament și Regulamentul Parlamentului au diminuat esențial garanția salarizării deputatului fără vreun temei legal și ignorînd specificul exercitării funcției de deputat ca reprezentat al poporului care are un șir de atribuții specifice care nu pot fi calculate și apreciate de nimeni decît de însăși acei alegători care i-au delegat să le reprezinte interesele în organul legislativ suprem.

Prin acțiunile sale, legiuitorul a încălcat flagrant drepturile deputaților care au fost dobîndite în mod licit.

Art. 16 alin. (1) și art. 18 alin. (1) din Constituție prevăd expres că statul este obligat să respecte și să protejeze persoana și nici într-un caz să nu-i restrîngă drepturile sale dobîndite legal anterior.

Art. 43 alin. (1) și (2) din Constituție prevăd că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la **protecția împotriva șomajului. Salariații au dreptul la protecția muncii.** Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămînal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

Prin adoptarea modificărilor și completărilor menționate, Parlamentul a ignorat în totalitate prevederile art. 47 din Legea Supremă care stabilește clar că statul este obligat să ia măsuri pentru ca **orice om să aibă un nivel de trai decent**, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămîntea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Cetățenii au **dreptul la asigurare** în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Potrivit art. 54 din Constituție, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale

dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale. Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Punînd în sarcina statului obligația de a lua măsuri în vederea garantării unui nivel de trai decent cetățenilor săi, legiuitorul constituant a consfințit dreptul lor la condiții normale de viață, care să le asigure sănătatea și bunăstarea, precum și serviciile sociale necesare.

Dispozițiile Constituției (art. 43 alin. (1) și art. 47) garantează și protejează drepturile omului la muncă și la protecția muncii, la asistență și protecție socială, la asigurare în caz de șomaj, boală, invaliditate, bătrînețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Prin adoptarea Legii nr. 26, Parlamentul a încercat să argumenteze necesitatea acestor modificări prin unele argumente de-a dreptul arhaice – cine nu lucrează nu primește salariu. În același timp, legiuitorul nu a descifrat nici într-un mod prin ce metode și cine va aprecia la justa valoare munca celor care sînt aleși de popor să le reprezinte interesele.

Simpla prezență formală la ședințele comisiilor permanente și ale plenului Parlamentului, fără a avea vreo pîrghie reală de a influența procesul decizional nu poate fi considerată a activitate deplină și de succes.

În acest caz, doar poporul, doar alegătorii sînt cei care ar putea să dea o apreciere adecvată randaentului celor pe care i-au ales prin diverse metode (interpelări, demersuri, control parlamentar, audierea cetățenilor, întâlniri cu alegătorii etc.).

Curtea Constituțională a reținut anterior, că statutul juridic al unor categorii de persoane este determinat de nivelul juridico-organizatoric al organelor în care acestea activează, de caracterul și complexitatea activității prestate, de responsabilitățile și exigențele de calificare pe care această activitate le implică. Garanțiile sociale și retribuția acestor funcționari fac ca statutul lor juridic să se distingă de statutul altor categorii de lucrători. De aici și necesitatea instituirii unui nivel sporit de asigurare materială și socială.

Prin modificările operate însă legiuitorul a instituit condiții noi de stabilire și plată a salariilor și indemnizațiilor, prin care a fost diminuat protecția socială a acestor categorii de persoane, stipulată prin legile anterioare.

Astfel, noile dispoziții cu privire la diminuarea salariului încalcă principiul universal al respectării drepturilor dobândite în mod licit.

Deasemena aceste dispoziții legale încalcă prevederile art. 54 din Constituție, conform cărora în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Actele legislative privind unele garanții sociale au făcut obiectul controlului constituționalității. **Curtea a subliniat că normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, inclusiv asigurarea cu pensii, consfințite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate.**

La adoptarea Legii nr. 26 legiuitorul n-a ținut cont de concluziile cuprinse în hotărârile Curții Constituționale nr. 9 din 3 martie 1997, nr. 38 din 15 decembrie 1998, nr. 19 din 29 aprilie 1999, nr. 27 din 18 mai 1999, nr. 58 din 9 noiembrie 1999*, nr. 4 din 27 ianuarie 2000, nr. 46 din 25 octombrie 2001, prin care Curtea s-a pronunțat asupra constituționalității actelor legislative ce reglementează problema dată.

Prin Hotărîrea nr. 4 din 27 ianuarie 2000, Curtea a calificat drept neconstituționale modificările operate într-un șir de acte legislative, care au diminuat garanțiile sociale ale unor categorii de cetățeni, inclusiv ale funcționarilor publici, relevînd că diminuarea cuantumului pensiei sau suspendarea plății pensiei sînt posibile numai în cazurile în care la stabilirea ei au fost comise abuzuri sau încălcări ale legii.

Dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrînd în contradicție cu art. 22 din Constituție. Conform regulii generale, legea nouă poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui. De remarcat în context că art. 6 din Codul civil al Republicii Moldova stipulează expres că legea civilă nu are caracter retroactiv.

VIII. Conform jurisprudenței CEDO, dreptul la salariu cade sub protecția conferită de art. 1 al Protocolului 1 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului care garantează dreptul la proprietate stătuind că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decît pentru o cauză de utilitate publică în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

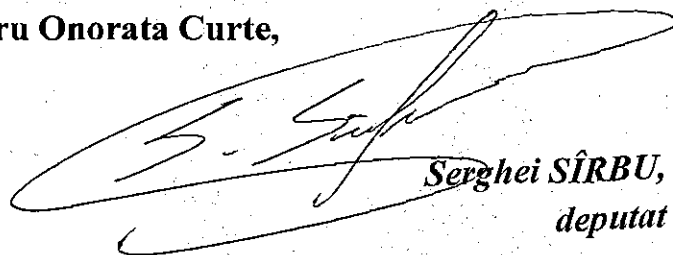
În circumstanțele în care dispozițiile contestate diminuează garanțiile salariale ale acestor categorii de persoane, deducem încălcarea art. 1 al Protocolului 1 al CEDO și evident, art. 46 din Constituția Republicii Moldova (garantarea dreptului de proprietate).

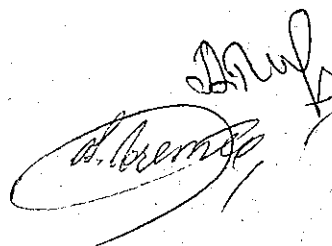
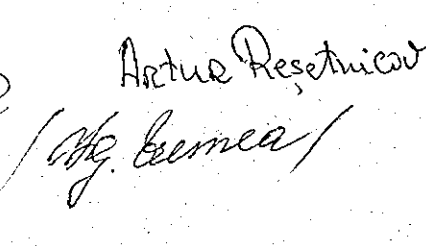
Reieșind din cele menționate și în conformitate cu art. 1 alin. (3), art. 2, art. 7, art. 43, art. 46, art. 54, art. 60, art. 64, art. 66, art. 68, art. 69, art. 70 și art. 71 din Constituție, art. 1 Protocolul I al Convenției Europene a Drepturilor Omului, art. 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4, 38 și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale,

SOLICIT:

Exercitarea controlului constituționalității și să fie declarate neconstituționale articolele I și II din Legea nr. 26 din 1 martie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Cu cea mai înaltă considerațiune pentru Onorata Curte,

Serghei SÎRBU,
deputat

 Artur Reseticov
 Valeriu Băneș